

de la jeunesse, l'esthétique et tout ce qui aurait un rapport avec la lecture conventionnelle et alternativement avec la présence dans les institutions culturelles.

Donc, du point de vue de la culture et de l'écrit, on pourrait considérer l'idée de la bibliothèque „sans papier” comme une maladie infantine.

5. *Les visions de Victor Hugo et de Leonardo*

En conclusion: il paraît inévitable de repenser l'effet de l'héritage culturel sur les différences économiques en prenant en considération les relations entre centre et périphérie également. Il paraît à la fois important que l'identité culturelle soit enfin examinée de manière synergique concernant la société d'information et par rapport aux S.A.I. Il est probable que dans l'actuelle phase du développement technique entraînant de nouveaux problèmes, il serait nécessaire de réviser les idées afin de parvenir à un meilleur équilibre entre le centre et la périphérie. On pourrait considérer de nouvelles expérimentations en vue de diminuer les différences économiques de ce monde divisé. Il faut mettre l'accent sur la notion „diminuer” car la suppression totale des différences reste une utopie. Par contre, repenser ces problèmes peut aboutir à d'autres expérimentations et résultats. Il serait de la naïveté de ne pas tenir compte des intérêts politiques et économiques à l'intérieur même du centre, sans oublier la périphérie ravagée de luttes incessantes voire de guerres. Autrement dit, toute idée ou étude doit prendre en considération les circonstances concrètes. Comme départ, un forum international culturel et scientifique pourrait lancer des approches nouvelles, poser les questions à repenser et analyser de plus près les rapports entre le patrimoine culturel et le niveau économique. L'initiative pour l'INFOETHIQUE est une preuve de cette idée. Les recommandations d'un tel forum pourraient catalyser et initier un nouveaux flux de réflexions aussi bien sur le plan national qu'international. Ceci pourrait peu à peu aboutir à de nouvelles initiatives constructives.

Ce forum serait aussi en mesure de servir comme base à l'élaboration d'une synthèse des idées de changements susmentionnés. En plus, il serait utile de traiter certaines questions comme par exemple la notion même de la culture, les possibilités concrètes et, par conséquent, le nivellement c.à.d. la diminution des différences entre l'identité culturelle et la croissance économique, le rapport entre assistance technique et modèle de division du travail. Et comment aboutir à l'harmonisation du rôle prépondérant de l'écrit et de la lecture avec la super-autoroute de l'information?

La vision qui est la plus humaine à mon avis, et à la fois la „plus moderne” est celle de Victor Hugo dans son discours donné devant l'Assemblée Nationale en 1850. Selon cette vision le coeur du peuple doit être lié au cerveau du pays (surtout par la lecture). Leonardo da Vinci a imaginé et présenté les proportions humaines idéales avec quatre bras et quatre jambes. Au sens figuré, il s'agit de l'accomplissement de la capacité humaine. Mais cet accomplissement ne serait pas probablement la société d'information basée sur les S.A.I. mais une société basée sur la solidarité imprégnée de l'informatique. Cette vision est-elle utopique? Pour le moment oui, mais l'avenir est toujours un sujet de discussion.

RÓZSA, GYÖRGY

A magyarországi német könyvek kézikönyvének bemutatása. 1998. október 26-án „Könyv és tudomány” címen könyvbemutatót tartott a Collegium Budapest épületében a Volkswagen-Stiftung, az Országos Széchényi Könyvtár és a Collegium Budapest. A rendezvény középpontjában az a frissen megjelent kiadvány állt, amely a „Német történelmi könyvállomány” c. projekt keretében az Országos Széchényi Könyvtár munkatársainak irányításával készült el számos magyar könyvtár együttműködésének eredményeként. A kutatási program, amelyet a hannoveri

székhelyű Volkswagen Alapítvány 10,6 millió márka rendelkezésre bocsátásával szponzorál, a münsteri könyvtörténész-professzor Dr. Bernhard Fabian kezdeményezésére indult el, s mintegy 40 kötet megjelentetésével térképezi fel Európa német könyvállományát. A feltárás magában foglalja a könyvnyomtatás kezdeteitől 1900-ig megjelent német nyelvű írásbeliséget, könyveket, folyóiratokat, újságokat, zenei nyomtatványokat, térképeket és egyéb nyomtatott anyagot. Az eddig megjelent 26 kötet a német nyelvterület nagy részének (Németország, Ausztria) anyagát dolgozta fel, a nagymennyiségű német nyelvű kiadvánnyal rendelkező országok közül elsőként a magyarországi könyvtárak feltérképezése készült el.

A magyar kiadvány munkálatainak irányítását P. Vásárhelyi Judit, az Országos Széchényi Könyvtár Régi Magyarországi Nyomtatványok Bibliográfiai csoportjának vezetője végezte el Dörnyei Sándor és Rákóczi Katalin segítségével. A feltárásban 33 magyarországi, köztük 14 budapesti könyvtár munkatársai vettek részt. A kutatási program eredményeként nemcsak a könyv- és művelődéstörténeti kutatások fontos segédeszköze készült el, hanem figyelem irányult számos – a német bibliologia számára is – kevéssé ismert gyűjteményre vagy német könyvtárakból is hiányzó ritkaságra. Az inventárium ismertetői felhívták a figyelmet néhány értékes különgyűjteményre, pl. a Nemzeti Könyvtárnak a budapesti német színjátszás dokumentumait őrző anyagára, a selmecbányai gyűjteményre, amely az egyetlen teljes egészében fennmaradt 18. századi eredetű technikai-természettudományi könyvtár, valamint arra a számtalan német nyelvű folyóíratra és újságra, amely Magyarországon jelent meg és sem Németországban, sem Ausztriában nem került be a sajtótörténeti gyűjteményekbe.

A kézikönyv bemutatója jó alkalmat szolgáltatott arra, hogy a német és magyar művelődéstörténeti kapcsolatok különböző szempontok szerinti értékelést kapjanak. A résztvevőket Hasso Buchrucker, Németország nagykövete üdvözölte, felelevenítve azokat az élményeket, amelyeket rövid magyarországi tartózkodása óta a történelmi könyvtárak megismerésekor szerzett. Prof. Dr. Klaniczay Gábor, a Collegium Budapest rektora röviden ismertette intézménye feladatát és kapcsolatát a német tudományos élettel és a Volkswagen Alapítvánnyal. Az Alapítvány főtitkára, Dr. Wilhelm Krull mint szponzor örömmel üdvözölte a kiadvány megjelenését és vázolta a Volkswagen Stiftung mint kulturális és tudományos mecénás szerepét. Dr. Eberhard Martens az Olms Verlag nevében a könyvsorozat jelentőségéről beszélt a kiadó nézőpontjából.

A tudományos előadásokat a program kezdeményezője, Prof. Dr. Bernhard Fabian nyitotta meg, a könyvtártörténeti projekt múltjáról és perspektíváiról szóló áttekintéssel. Kosáry Domokos professzor, a Magyar Tudományos Akadémia korábbi elnöke a művelődéstörténész szemével értékelte a magyarországi német könyvállományt. A Collegium Budapest jelenlegi fellow-ja, a jeni Prof. Dr. Franz-Joachim Verspohl mint művészettörténész elemezte a történeti könyvgyűjtemények jelentőségét. Prof. Dr. Vizkelety András a magyarországi német könyvkultúra korai megjelenésének kiemelkedő darabjairól beszélt. Prof. Dr. Borsa Gedeon mint a régi magyarországi nyomtatványok európai rangú kutatója a projekt szerény körülmények között folytatott „vizsgálásáról”, a német nyelvterületen őrzött régi magyar nyomtatványok feltárásának lehetőségeiről tartott inspiratív előadást.

A Német Történelmi Könyvállomány magyarországi kötetének egy-egy példányát a kiadó a Collegium Budapest könyvtárának és a budapesti Goethe Intézetnek ajándékozta, a borsos áron (298 DM) forgalmazott munka megszerzése az anyagot szolgáltató kisebb könyvtáraknak feltehetően csak vágyálmai között szerepel. A könyvtáros szakzsargonban „münsteri kézikönyv”-nek nevezett teljes sorozat megtalálható az Országos Széchényi Könyvtárban, az Akadémiai és az Egyetemi Könyvtárban.